

Abans d'iniciar aquest acte voldria que féssim un minut de silenci en memòria de les víctimes i dels ferits dels atemptats que van tenir lloc a Barcelona i Cambrils aquest propassat mes d'agost. Acompanyem així les víctimes, els ferits i els seus familiars.

Benvingut i benvolgut director general d'Universitats, benvolguts membres de la comunitat universitària, benvolgudes autoritats, membres del Cor de la UdG, amics i amigues de la Universitat de Girona,

Com bé sabeu, durant aquests darrers quatre anys hem dedicat l'obertura del curs acadèmic a una de les quatre funcions que té encomanades la universitat pública.

El curs acadèmic 2014-2015 vam dedicar l'obertura del curs a la docència amb la lliçó inaugural del professor Xavier Besalú, de la Facultat d'Educació i Psicologia. El curs acadèmic 2015-2016, l'acte d'inauguració es va centrar en la recerca, amb la lliçó del professor Xavier Antich, de la Facultat de Lletres. El curs acadèmic 2016-2017 vam tractar la transferència del coneixement, i la lliçó inaugural va ser impartida per la professora Carme Carretero, de l'Escola Politècnica Superior. Enguany obrim el curs 2017-2018 tractant el compromís social, amb la lliçó impartida per la Sra. Montse Castro, que treballa, com a personal d'administració i serveis, a la Unitat de Compromís Social de la Universitat de Girona.

Dues dones i dos homes de la nostra universitat han estat, al llarg d'aquests quatre anys, els responsables d'impartir les lliçons inaugurals dels cursos acadèmics. Una mostra més del compromís social de la Universitat de Girona, en aquesta ocasió amb total respecte a la paritat de gènere.

Permeteu-me unes paraules d'agraïment per a la Montse Castro i, per extensió, a tot el personal d'administració i serveis que treballa i ha treballat els darrers 25 anys en les unitats precursoras de la recentment creada Unitat de Compromís Social, una unitat que engloba aspectes com ara la sostenibilitat, la igualtat de gènere, la cooperació, l'atenció a les persones amb discapacitat, la inclusió, la promoció de la salut, el voluntariat, la formació universitària per a més grans de 50 anys, l'acollida a estudiants refugiats, etc.

Vull fer una menció especial de dues persones: Silvia Lloveras, avui cap en funcions de la Unitat de Compromís Social, i Pep Juandó, cap de l'Oficina Verda. Sense la seva dedicació, tenacitat i lideratge conjunt, i sense tot el seu equip de persones de plantilla (certament molt poques, del tot insuficients) i de persones voluntàries (moltes i moltes), no hauria estat possible fer realitat el somni de la nostra universitat pública pel compromís social. Ells dos i tot el seu equip humà, tot i passar per moments personals i professionals difícils, no han deixat de treballar mai per fer realitat la seva vocació vital, el compromís social.

Així, la Universitat de Girona ha esdevingut un referent nacional i internacional en molts àmbits com ara el voluntariat, la sostenibilitat, la cooperació, la promoció de la salut i la inclusió. Alguns exemples recents il·lustren molt bé aquest lideratge.

La Universitat de Girona, l'any 2015, es va situar com la primera universitat de l'Estat espanyol amb més projectes de voluntariat i amb un percentatge de voluntaris més alt. De fet, en nombre absolut, prop de 1.400 estudiants s'han implicat en tasques de voluntariat.

L'any 2016, la Universitat de Girona és reconeguda per l'Obra Social "La Caixa" amb el Premi Incorpora pel seu compromís amb les persones en risc d'exclusió social.

La UdG apareix posicionada com la primera universitat catalana, i la tercera de l'Estat espanyol, en el rànquing Greenmetric, que mesura indicadors d'energia i canvi climàtic.

El Consell de Govern de la UdG va aprovar, el proppassat mes de juny, el protocol contra assetjaments per raó de sexe, gènere i sexualitat a la Universitat de Girona, i ha pres posició, un cop més, en el lideratge contra la violència de gènere i la seva prevenció.

El curs 2016-2017, la UdG va publicar una convocatòria d'ajuts per tal de facilitar l'accés a la universitat a estudiants amb dificultats de mobilitat que residissin fora de Girona.

La UdG introdueix clàusules ambientals en els concursos públics d'adquisició o contractació de serveis.

Des del 2015, la UdG convoca ajuts d'emergència per a estudiants de la UdG que tinguin dificultats socioeconòmiques imprevistes (s'han atorgat 28 ajuts de matrícula i 11 ajuts per a desplaçament).

Finalment, la cooperació de proximitat s'amplifica amb projectes tan emblemàtics com els pisos solidaris per a la convivència a Salt, l'hort ecosolidari de la UdG, el Projecte Rossinyol i els tàndems lingüístics.

La Universitat de Girona esdevé novament, avui mateix, una referència per a les altres universitats. Les lliçons inaugurals dels cursos acadèmics han estat tradicionalment reservades al col·lectiu docent, però avui, per primer cop, una persona membre del personal d'administració i serveis pronuncia la lliçó inaugural del curs acadèmic. Aquest fet, avui singular, ha d'esdevenir en el futur normalitat. Ja fa molts anys que aquest col·lectiu, el PAS, ha passat de tenir una funció de suport administratiu a oferir una funció de gestió administrativa. Es tracta d'un col·lectiu molt professionalitzat, amb gran expertesa i coneixement, que esdevé, juntament amb l'altre col·lectiu, el professorat, una peça clau per garantir la qualitat de la docència, la recerca, la transferència de coneixement i el compromís social.

La Montse Castro ens ha ofert una lliçó inaugural brillant. Ho ha fet des de la modèstia i humanitat que la caracteritza, i des del saber acumulat i organitzat

que li ha proporcionat el grapat d'anys que fa que es dedica amb total professionalitat a la inclusió de les persones amb diversitat funcional de la nostra universitat. Moltes i moltes gràcies, Montse, per haver acceptat oferir-nos, avui, aquesta lliçó inaugural i per haver obert el camí perquè altres persones del PAS de la nostra universitat puguin fer-ho en el futur.

Molt sovint m'heu sentit dir, m'heu sentit defensar aferrissadament, que la universitat, a més de formar bons professionals i investigadors en els àmbits humanístic, social, científic i tècnic, ha de formar ciutadans lliures, crítics i compromesos socialment. Hem de ser capaços de formar persones capaces de saber millorar, elles mateixes, en totes les facetes professionals i personals.

La universitat no pot esdevenir una màquina d'expedir títols de graduat, màster o doctorat i de formar "individus" disposats a ser una peça més d'una maquinària socioeconòmica únicament preocupada per la competitivitat i l'excel·lència. L'obstinació per ser sempre els millors, els més competitius, els més excel·lents, ens ha dut a la desigualtat social en àmbits com l'econòmic, l'educatiu o el sanitari.

De fet, a còpia de repetir-ho i repetir-ho, ens han fet creure que els estudiants universitaris han de pagar per l'educació superior perquè, en definitiva, culminar aquests estudis representa un "ascensor social". És a dir, que disposar d'un títol universitari ofereix més possibilitats d'obtenir una feina més estable i més ben retribuïda, i garanteix més possibilitats de promoció professional.

No nego l'estadística d'aquesta afirmació, però també és veritat que inclou, conscientment, un engany molt pervers. Tots sentim a dir, massa sovint, que conduir els estudiants cap a la universitat és recomanable perquè els assegura una posició socioeconòmica millor. I encara més: que conduir-los cap a les titulacions que tenen més sortides professionals, més demanda, millor retribució, esdevé un consell excel·lent.

La universitat, en la seva multiplicitat de titulacions, ha de garantir un bon aprenentatge del saber, del coneixement lligat a cada titulació; això és ben cert i necessari. Però la universitat té una funció addicional molt important per a la societat: la de formar persones que pensin per elles mateixes; persones que intentin ser millors, tant en l'àmbit professional com en el personal; persones que no visquin pensant com poden ser millors que el seu company o companya de feina, o que el seu amic o amiga; persones que se sàpiguen "ciutadans del món" i que visquin existencialment el compromís social.

Els estudis universitaris, l'educació superior, no han de ser entesos, doncs, com un "ascensor social", sinó com un "ascensor rogerià", és a dir, que possibiliti que cada estudiant pugui desenvolupar al màxim les seves potencialitats. A aquest assoliment i desenvolupament màxim d'habilitats i competències hi han de tenir dret tots els ciutadans, amb igualtat total d'oportunitats.

Per això la Universitat de Girona, en la sessió del Claustre del 18 de febrer de 2016, va aprovar per unanimitat el document "Per un sistema universitari públic de qualitat" amb què es posicionava, inequívocament, per la gratuïtat

dels estudis universitaris, tal com ho fan 11 dels prop de 40 països de l'OCDE. Només tres països de l'OCDE tenen preus de matrícula més alts que Catalunya.

Sovint s'argumenta que la gratuïtat dels estudis universitaris seria molt costosa per a l'Estat i que per aquesta raó, entre d'altres, no és possible adoptar un model de país on l'educació superior tingui el mateix tractament que l'educació preuniversitària.

Fa poc he estat a Costa Rica. En aquest país no tenen exèrcit i una part majoritària del seu pressupost públic va destinat a oferir una educació i una sanitat totalment gratuïtes. Òbviament són opcions polítiques, opcions ideològiques.

Unes dades extretes de fonts oficials ens proporcionen elements per a la reflexió. Els Pressupostos Generals del 2017, aprovats recentment a l'Estat espanyol (per un valor total de 343.000 milions d'euros), destinen al Ministeri de Defensa un 32 % de diners més que els pressupostos del 2016. Si fem un sumatori de totes les partides dels diversos ministeris destinades a despesa militar, la xifra puja a 17.465 milions d'euros.

El pressupost destinat per l'Estat espanyol i les diverses comunitats autònomes a sanitat i educació, després de successives retallades, es manté aquest any en uns 55.000 milions d'euros i 35.000 milions d'euros, respectivament. En definitiva, un 5 % destinat a despesa militar, un 16 % a sanitat i un 10 % a educació.

Una altra dada significativa per a la reflexió: l'Estat espanyol és el país que més inverteix en recerca militar després dels Estats Units (un 3 % del PIB). Paradoxalment, és el segon estat del món que menys inverteix en recerca bàsica i desenvolupament (un 1 % del PIB).

I unes darreres dades per a una reflexió que abasta molt més que la simple comparació de dades econòmiques. L'any 2016 l'Estat espanyol va exportar material de defensa –és a dir, armament– per un valor superior a 4.000 milions d'euros. D'aquest total, les vendes al Regne Unit van tenir un valor de 1.346 milions d'euros, i les vendes a l'Aràbia Saudita van tenir un import de 116 milions, 41 dels quals en la categoria de bombes, torpedes, coets, granades i míssils.

Per acabar aquesta aportació de dades, aquestes ens haurien de fer reflexionar encara més i, sobretot, haurien de fer que ens preguntéssim per què en certes ocasions trobem tan fàcilment culpables externs a la violència que rebem i com, en altres casos, ens és tan difícil inculpar-nos de la pròpia violència que generem, sovint molt superior.

El nombre de víctimes ocasionades pels atemptats gihadistes a l'Estat espanyol (incloent-hi les dels atemptats de 2004 a Madrid i del proppassat mes d'agost a Barcelona i Cambrils) ha estat de 211 persones. A tot Europa, des del 2004, els atemptats d'origen gihadista han ocasionat 660 víctimes. Òbviament es tracta d'uns fets condemnables amb tota rotunditat, amb absoluta rotunditat. Però alerta amb la dada, el nombre de víctimes per violència de gènere, només a

l'Estat espanyol, en el mateix període, ha estat molt superior: 837 dones assassinades. És a dir, en 12 anys el nombre de dones assassinades per la seva parella a l'Estat espanyol ha estat molt superior al nombre de víctimes per atemptats d'origen gihadista a tot Europa.

Per què l'espècie humana és l'única de tot el planeta que genera tanta i tanta violència sobre si mateixa? No ens han explicat, en tantes i tantes ocasions, que som l'espècie més evolucionada del planeta?

Davant d'aquestes dades i de moltes altres que s'hi podrien aportar, són possibles múltiples reflexions, múltiples interpretacions. S'hi m'ho permeteu, jo em quedo amb la mateixa que us vaig manifestar quan vaig prendre possessió com a rector.

Com bé deia el Premi Nobel de la Pau Nelson Mandela, "l'educació és l'arma més poderosa per canviar el món". Educació, educació i més educació per a tothom. Educació per fer ciutadans lliures, crítics i compromesos socialment. Educació a l'abast de tothom, educació gratuïta a tots els nivells educatius.

La Universitat de Girona, des del seu inici, va apostar decididament pel compromís social. En posaré quatre exemples recents i molt relacionats amb la defensa del dret a la llibertat d'expressió i el respecte a la diferència:

La Universitat de Girona s'ha posicionat inequívocament al costat dels 12 encausats pels aldarulls produïts l'any 2011 amb motiu de la celebració del 20è aniversari de la nostra universitat. Aquest Rectorat ha sol·licitat en múltiples ocasions el sobreseïment de la causa i l'absolució dels 12 encausats, 11 estudiants i 1 membre del PAS de la UdG. Ho hem fet, ho fem i ho seguirem fent en nom d'una universitat pública que defensa la llibertat d'expressió i el respecte a la pluralitat ideològica.

El Claustre de la Universitat de Girona, en sessió del 21 de juny de 2017, es va adherir al Pacte Nacional pel Dret a Decidir, posicionant-se un cop més, inequívocament, per la llibertat d'expressió i pel respecte a la pluralitat ideològica.

El proppassat divendres dia 22 de setembre 5.000 estudiants, personal d'administració i serveis i professorat es van mobilitzar en un acte històric de compromís inequívoc pels valors de la democràcia, la llibertat d'expressió i el dret a decidir dels pobles.

La Universitat de Girona, conscient de la seva responsabilitat a l'hora d'oferir informació científica als seus conciutadans en tots aquells aspectes que més poden preocupar la nostra societat, al llarg d'aquests quatre anys ha organitzat tres cicles de debats universitaris intitolats:

"Identitat dels pobles i dret a decidir", celebrat l'any 2014 i organitzat pels professors Joan Vergés i Oriol Ponsatí;

"Crisi econòmica i globalització", celebrat el novembre de 2015 i organitzat pels professors Rosa Ros, Anna Garriga i Pere Soler, i

“Europa: entre els ponts i les fronteres”, celebrat el març de 2017 i organitzat pels professors Quim Brugué, Marco Aparicio i Mostafà Shaimi.

La Universitat de Girona, des del curs acadèmic 2014-2015, ha introduït un nou format als actes d'inauguració de curs, donant veu i altaveu als diversos col·lectius que la integren: el PDI, el PAS i els estudiants. Una aposta més per la llibertat d'expressió i pel respecte a la pluralitat ideològica.

Finalment, dues apostes estratègiques per aquest darrer trimestre de l'any 2017 marquen l'accentuat paper transversal que juga el compromís social a la UdG: la creació d'un campus sectorial en Educació i Compromís Social, i la creació d'un nou Màster interuniversitari en Migració i Cohesió Social, en el marc de l'agrupació universitària de la Mediterrània Occidental, que ha promogut la nostra universitat.

Aquest és el darrer acte d'inauguració de curs que m'heu donat l'honor de presidir com a rector, dins del que podria ser el meu primer mandat.

No voldria, ni vull, desaprofitar aquesta ocasió per insistir de nou al nostre Govern sobre tres necessitats imperioses del nostre sistema universitari:

1) En primer lloc, un finançament de les universitats públiques catalanes més ajustat a la mitjana del PIB dels països de l'OCDE (un 1,22 % en lloc del 0,8 % que hi destina el Govern).

2) En segon lloc, una reducció del preu de les matrícules dels estudis de grau i de màster que s'acosti a la mitjana dels països de l'OCDE (és a dir, un 14 % enlloc del 28% que paguen els nostres estudiants).

3) En tercer lloc, que aposti decididament per l'autonomia universitària. És a dir, que s'aixequi el tan execrable topall del capítol 1 i es permeti, d'una banda, l'eliminació de la precarització contractual del PDI i del PAS i l'avenç en la carrera professional dels dos col·lectius, i, de l'altra, dotar les plantilles d'ambdós col·lectius de més personal a fi i efecte d'assegurar el relleu generacional i tendir cap a les ràtios de PDI / PAS / estudiants que tenen la major part de països europeus que han pogut fer realitat l'espai europeu d'educació superior.

Amb aquests precis, incansablement reiterats, dono per inaugurat, oficialment, aquest nou curs acadèmic 2017-2018, i us emplaço a la mobilització universitària que tot seguit tindrà lloc per defensar el nostre compromís ferm amb la democràcia, la llibertat d'expressió i el dret a decidir dels pobles.

Moltes gràcies,

Sergi Bonet

Rector de la Universitat de Girona

Girona, 29 de setembre de 2017